

Egyetemek és régiójuk – különös tekintettel a Debreceni Egyetemre

Polónyi István

közgazdász, egyetemi tanár, Debreceni Egyetem

Tanulmányunkban¹ a hazai tudományegyetemek – köztük elsősorban a Debreceni Egyetem – regionális kapcsolatait vizsgáljuk, elsősorban a hallgatói rekrutáció alapján, de érintve a képzési, kibocsátási szerkezet és a végzettek munkaerő-piaci helyzetének néhány jellemzőjét is.

Adatok, módszer

Kutatásunk több adatbázisra támaszkodik. Részint az Oktatási Hivatal által közzreadott felsőoktatási statisztikákra,² részint a felvi.hu felvételi adatbázis alapján készített statisztikákra,³ továbbá a 2010., 2013. és 2016. évi felsőoktatási felvételi adatbázisokra,⁴ valamint a végzettek munkaerő-piaci helyzetét illetően a 2015. évi diplomás pályakövetési adatbázisra. Az elemzés során egyszerű keresztmetszeteket használunk.

Létszám és felvételi tendenciák

A Debreceni Egyetem a hallgatólétszámot tekintve 2015-ig az ország legnagyobb, 2015 óta a második legnagyobb egyeteme. Az ország négy tudományegyetemére: a Debreceni Egyetemre, az Eötvös Loránd Tudományegyetemre, a Pécsi Tudományegyetemre, és a Szegedi Tudományegyetemre jár a hazai felső-

¹ Az írás alapjául szolgáló kutatás a „Társadalmi és szervezeti tényezők szerepe a hallgatói lemorzsolódásban” című, 123847 számú, a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított projekttámogatással, a K17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

² https://www.oktatas.hu/felsooktatas/kozerdeku_adatok/felsooktatasi_adatok_kozzetetele/felsooktatasi_statisztikak

³ https://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_statisztikak/elmult_evek/!ElmultEvek/index.php/elmult_evek_statisztikai/

⁴ Az adott évi felsőoktatási adatbázis a felsőoktatási felvételre jelentkezők adatait, jelentkezési jellemzőit és felvételi eredményeit tartalmazza. Ezúton is köszönetet mondunk az Oktatási Hivatalnak, hogy kutatási célokra az adatbázisokat – természetesen anonimizálva – a Debreceni Egyetem Humántudományi Doktori Iskola Neveléstudományi programja részére rendelkezésére bocsátotta.

oktatási hallgatók kicsit több mint harmada.⁵ A Debreceni Egyetem a vidéki tudományegyetemek között a legnagyobb.

A továbbiakban az egyetemek rövidített neveit használjuk: Debreceni Egyetem: DE, Eötvös Loránd Tudományegyetem: ELTE, Pécsi Tudományegyetem: PTE, Szegedi Tudományegyetem: SZTE. (Illetve a későbbiekben még szó lesz a Miskolci Egyetetről: ME, a Szent István Egyetetről: SZIE, a Nyíregyházi Egyetetről: NYE és az Eszterházy Károly Egyetetről: EKE)

A 2010 óta – az oktatáspolitikai váltás nyomán – tartó hallgatólétszámcsökkenés sokkal inkább érintette a vidéki egyetemeket, mint a fővárosiakat (lásd erről Polónyi (2018)), ennek nyomán esett a debreceni hallgatólétszám a második helyre.

A létszámváltozás mögött a hallgatói preferenciák megváltozása is tetten érhető. A felsőoktatásba törekvő fiatalok szembetűnően nagyobb számban keresték, keresik az ELTE programjait.

1. táblázat. A négy tudományegyetem hallgatólétszáma 2010–2017 (ezer fő)

	DE	ELTE	PTE	SZTE	Az ország összes felsőoktatási hallgatója
2010/2011	31,2	30,5	28,0	27,2	361,3
2011/2012	32,4	29,9	26,7	27,0	359,8
2012/2013	31,0	29,0	24,0	25,3	338,5
2013/2014	29,7	28,7	21,8	23,7	320,1
2014/2015	28,8	28,4	20,6	23,1	306,5
2015/2016	27,6	27,8	19,8	22,5	295,3
2016/2017	26,8	27,3	19,7	21,6	287,0
2017/2018	26,8	29,1	20,1	20,7	283,4

Forrás: Oktatási Hivatal felsőoktatási statisztika

A tudományegyetemek megyei rekrutációja

Ha megvizsgáljuk, hogy az intézmények befogadó, székhelyének helyet adó megyéje és az általuk felvett hallgatók születési megyéje milyen viszonyban áll, azt találjuk, hogy a négy tudományegyetem regionális rekrutációja igen jellemzően különbözik (2. táblázat). Az egyes tudományegyetemek befogadó megyéből történő rekrutációjának különbsége nagyjából 10%-on belül van, ugyanakkor a befogaló megye és a szomszédos megyékből – tehát ha úgy tetszik a régióból – történő beiskolázásban szembetűnőek a különbségek.

⁵ A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 2012 óta a DE és az ELTE után a harmadik legnagyobb hallgatólétszámú egyetem, azonban itt csak a széles képzési spektrumú, sokkarú tudományegyetemekkel foglalkozunk.

2. táblázat. A felvett hallgatók (születési) megye szerinti rekrutációja oktatási szintenként 2013-ban és 2016-ban

	DE	ELTE	PTE	SZTE	ME
2013					
Saját megyéből	42%	44%	32%	35%	69%
Saját és szomszédos megyékből együtt	86%	46%	58%	68%	89%
Fővárosból	4%	(44%)	9%	9%	4%
2016					
Saját megyéből	41%	45%	32%	33%	67%
Saját és szomszédos megyékből együtt	87%	48%	57%	65%	88%
Fővárosból	4%	(45%)	12%	10%	4%

Forrás: Adott évi felvételi adatbázisok alapján saját számítás

A Debreceni Egyetem 2016-ban felvett hallgatóinak 7/8-a a saját és szomszédos megyékből került ki, míg a Szegedi Tudományegyetem esetében ez az arány kb. 2/3-nyi, a Pécsi Tudományegyetem esetében pedig 5/9. Az is látszik, hogy míg a PTE és a SZTE esetében a regionalitás csökken, a DE esetében növekszik 2013-ról 2016-ra.

A 2. táblázatban feltüntettük a Miskolci Egyetem regionalitását is, ami leginkább hasonlít a Debreceni Egyetemére, azzal a különbséggel, hogy miközben a saját és szomszédos megyékből történő beiskolázás a ME esetében nagyjából megegyezik a debrecenivel, a saját megyéből történő rekrutáció viszont jelentősen nagyobb, mintegy 2/3-nyi.

Ha képzési szintenként vizsgáljuk a regionális rekrutációt (3. táblázat) azt látjuk, hogy mindegyik vidéki egyetemenél a felsőfokú szakképzésre felvettek esetében a legnagyobb a regionalitás mértéke (ha a nagyobb regionalitáson azt értjük, hogy a felvettek közül minél több kerül ki az intézményt befogadó és azzal szomszédos megyéből). Az alapképzés regionalitása a második a sorban, (kivéve az ELTE-t ahol ez a legmagasabb, jóllehet messze elmaradva a vidéki tudományegyetemektől). A mesterképzés regionalitása eléggé különböző az egyes egyetemeken, amiben nyilvánvalóan több tényező is szerepet játszik, (pl. a kínálat, de az is hogy a mesterképzés esetében a hallgató születési megyéje valószínűleg kisebb szerepet játszik).

3. táblázat Az intézmények (saját és szomszédos megye szerinti) rekrutációja oktatási szintenként 2013-ban és 2016-ban

	DE	ELTE	PTE	SZTE
Összes felvett				
2013	86%	46%	58%	68%
2016	87%	48%	57%	65%
Felsőfokú szakképzésre felvett				
2013	92%	--	79%	85%
2016	92%	42%	79%	76%
Alapképzésre felvett				
2013	86%	47%	59%	69%
2016	88%	49%	56%	67%
Osztatlanra felvett				
2013	86%	46%	49%	62%
2016	83%	44%	53%	61%
Mesterképzésre felvett				
2013	85%	43%	56%	61%
2016	85%	47%	51%	62%

Forrás: Adott évi felvételi adatbázisok alapján saját számítás

Végeredményben leszögezhetjük, hogy a vidéki tudományegyetem regionalitása viszonylag magas, különösen igaz ez a Debreceni Egyetemre (és a csak érintőlegesen vizsgált Miskolci Egyetemre). Más oldalról az is látszik, hogy a vidéki tudományegyetemek regionális szerepében különösen jelentős elem a felsőfokú szakképzés.

Hátrányos helyzetű hallgatók a vidéki egyetemeken

A Debreceni Egyetem regionális elhelyezkedése indokoltá teszi a hátrányos helyzetű hallgatók felsőoktatásba kerülésének vizsgálatát.

A hátrányos helyzetű fiatalok felsőoktatásba történő bekerülését több módszerrel is lehet vizsgálni. Lehet a hátránykompenzálás alapján, amikor a felvételi során kapott többletpontszámok figyelembevételével elemezzük a felvett hallgatók megoszlását. Lehet kérdőíves felmérés segítségével. Lehet a felvett hallgatók középiskolájának jellemzői (pl. jellege, kompetenciaeredménye) alapján. És lehet a jelentkező, illetve felvett hallgatók lakhelyének területi megoszlása segítségével.

A hátrányos helyzetű lakóhely és a hátrányos helyzet közötti összefüggés természetesen sokrétű, nem triviálisan azonos. (Lásd erről Garami 2013: 209) Természetesen a hátrányos helyzetű településeken, kistérségekben is élnek nem hátrányos helyzetű, sőt gazdaságilag, szociálisan kiváló helyzetű lakosok is. Azonban a hátrányos helyzetű települések és kistérségek lakói között nagyobb arányban találunk hátrányos helyzetű embereket, több a kedvezőtlen helyzetű iskolák aránya, stb. Ezért a hátrányos helyzetű kistérségből a felsőoktatásban

jelentkezők és felvettek vizsgálata közelebb visz – az egyébként makro-statisztikákkal igen nehezen mérhető – hátrányos helyzetűek felsőoktatási rekrutációjának megközelítéséhez.

Ha összevetjük a felvételi adatbázis alapján a 20 leghátrányosabb helyzetű kistérségből a felsőoktatásba felvett hallgatók számát a hátrányos helyzet miatt kompenzációs pontban részesülő fiatalok számával, akkor azt tapasztaljuk, hogy 2010 óta folyamatosan növekszik a hátrányos helyzetű régiókból bekerült fiatalok között a hátránykompenzáltak aránya. (Aminek az is az oka, hogy a hátránykompenzációban részesülők besorolási kritériuma radikálisan változott.) Nem arról van tehát szó, hogy ez a két csoport azonos, hanem arról, hogy a hátrányos helyzet egyik lehetséges megítélési módja a kompenzációs ponttöbbletben részesítettek felsőoktatásba jutási jellemzőinek elemzése, egy másik lehetséges módja pedig, amit jelen dolgozatban használunk, a leghátrányosabb kistérségekből való bekerülés sajátosságainak vizsgálata.

4. táblázat. A 20 leghátrányosabb helyzetű (LHH) kistérség régióként és megyéenként⁶

Kistérség	Megye/Régió
	Észak-Alföld (7)
Baktalórántházai	Szabolcs-Szatmár-Bereg
Csengeri	Szabolcs-Szatmár-Bereg
Fehérgyarmat	Szabolcs-Szatmár-Bereg
Hajdúhadházi	Hajdú-Bihar
Püspökladányi	Hajdú-Bihar
Kunszentmártoni	Jász-Nagykun-Szolnok
Tiszafüredi	Jász-Nagykun-Szolnok
	Észak-Magyarország (5)
Abaúj-Hegyközi	Borsod-Abaúj-Zemplén
Bodrogközi	Borsod-Abaúj-Zemplén
Encsi	Borsod-Abaúj-Zemplén
Mezőcsáti	Borsod-Abaúj-Zemplén
Ozdi	Borsod-Abaúj-Zemplén
	Dél-Alföld (4)
Bácsalmási	Bács-Kiskun
Jánoshalmi	Bács-Kiskun
Mezőkovácsházai	Békés
Sarkadi	Békés
	Dél-Dunántúl (3)
Barcsi	Somogy
Sásdi	Baranya
Sellyei	Baranya
	Közép-Dunántúl (1)
Sárbogárdi	Fejér

⁶ KSH 2008 alapján

A 20 leghátrányosabb helyzetű kistérségből (lásd a figyelembe vett kistérségeket a 4. táblázatban) a felsőoktatásba felvett hallgatók megoszlását vizsgáljuk a nagy vidéki regionális egyetemek között 2010-ben és 2016-ban. (Itt valamivel több egyetemet vizsgálunk, mint az előző részben, viszont az ELTE-t kihagytuk a vizsgálódásból.) 2010 és 2016 között a hat legnagyobb vidéki egyetem a DE, a SZTE, a PTE, a SZIE, a SZTE és az ME).⁷ A fenti egyetemek mellett elhelyezkedésük (a leghátrányosabb kistérségekhez egy részéhez való közelségük) miatt két főiskolát (illetve később alkalmazott tudományokra összpontosító egyetemet, az egrit és a nyíregyházit) is bevettük az elemzésbe.⁸

Az adatok tanúsága szerint (5. táblázat) az öt egyetemre és a két kelet-magyarországi alkalmazott tudományegyetemre az adott években felvett összes hallgató egyharmada, viszont az LHH20 kistérségben élő felsőoktatásba felvett fiataloknak kétharmada került. *Ezen belül az is szembetűnik, hogy a Debreceni Egyetem egymaga több mint negyedét fogadja be a leghátrányosabb helyzetű régiókban élő felvett hallgatónak.* Ennek okait mélyebb elemzéssel lehetne feltárni, alighanem a képzési szerkezet, az utazási és megélhetési (munkavállalási) lehetőségek, valamint az intézményi hírnév játszhat benne szerepet.

5. táblázat. Az összes felvett hallgatólétszám és az LHH20 kistérségből felvettek megoszlása a vizsgált intézmények között 2010 és 2016

(*: az összes képzési formára és tagozatra)

	DE	ME	PTE	SZIE	SZTE	<i>Előzőek együtt</i>	EKE	NYE	<i>Mind együtt</i>	Mind-összesen
2010										
Összes felvett	9458	4042	8665	5692	9367	37224	3087	2829	43140	114107
LHH20-ból felvett *	1247	354	321	250	451	2623	198	367	3188	4841
Összes felvett	8%	4%	8%	5%	8%	33%	3%	2%	38%	100%
LHH20-ból felvett *	26%	7%	7%	5%	9%	54%	4%	8%	66%	100%

⁷ 2010-ben a Nyugat-Magyarországi Egyetem még megelőzte a Miskolci Egyetemet, de az időközben történt átszervezés nyomán lejjebb csúszott

⁸ A vidéki főiskolák között a gyöngyösi Károly Róbert Főiskola 2013-ban a legnagyobb volt, de 2013-ra leapadt a létszáma, majd 2015-ben az Eszterházy Károly Főiskolához (ma egyetem) csatolták. 2016-ban a Nyíregyházi Egyetemet a kecskeméti és veszprémi intézmények is megelőzték.

2016										
Összes felvett	7075	2605	5431	4154	6872	26137	2265	1351	29753	86049
LHH20-ból felvett *	912	216	215	154	327	1824	181	167	2172	3355
Összes felvett	8%	3%	6%	5%	8%	30%	3%	2%	35%	100%
LHH20-ból felvett *	27%	6%	6%	5%	10%	54%	5%	5%	65%	100%

Forrás: Adott évi felvételi adatbázisok alapján saját számítás

Az is látszik (6. táblázat), hogy a Debreceni Egyetemre és a Nyíregyházi Egyetemre felvett hallgatóknak mintegy nyolcadrésze a leghátrányosabb helyzetű régiókból kerül ki.

6. táblázat. Az LHH20 kistérségből felvettek aránya %-ban a vizsgált intézményekben (2010 és 2016)

	DE	ME	PTE	SZIE	SZTE	Előzőek együtt	EKE	NYE	Mind együtt	Mind-összesen
2010	13,2	8,8	3,7	4,4	4,8	7,0	6,4	13,0	7,4	4,2
2016	12,9	8,3	4,0	3,7	4,8	7,0	8,0	12,4	7,3	3,9

Forrás: Adott évi felvételi adatbázisok alapján saját számítás

Képzési szintenként és munkarendenként vizsgálva a leghátrányosabb régiókból felvetteknek az egyes intézmények közötti megoszlását 2010 és 2016 között (7. és 8. táblázat), bizonyos átstrukturálódást lehet észrevenni.

2010-ben a felsőfokú szakképzésre LHH20 kistérségből felvettek legnagyobb része (15%-a) a Nyíregyházi Főiskolára jutott be, s ezt követte a Debreceni Egyetem. 2016-ban a Debreceni Egyetem lett ezen a képzési szinten is – mint mindegyiken – a leghátrányosabb helyzetű térségben élő fiatalok befogadója. A második helyre – a felsőfokú szakképzés kivételével mindegyik területen – a Szegedi Tudományegyetem került 2016-ra. A Nyíregyházi Főiskola (illetve ekkor már Egyetem) jelentősen visszaszorult 2016-ra az LHH20 kistérségben élő hallgatók felvételében, s helyét a felsőfokú szakképzés esetében az egri főiskola (illetve egyetem) vette át.

7. táblázat. Az LHH20 kistérségből felvettek megoszlása intézmények között 2010-ben

	D E	M E	P T E	SZ I E	SZ T E	Elözőek együtt	E K E	NY E	Mind együtt
Felsőfokú szakképzésre LHH20-ból felvett	10	6	8	8	8	40	7	15	62
Nappali tagozatos felsőfokú szak- képzésre LHH20-ból felvett	10	6	9	5	9	39	7	14	61
Alapképzésre felvett LHH20-ból	27	7	5	5	9	53	3	7	65
Nappali tagozatos alapképzésre LHH20-ból felvett	30	8	6	4	11	59	3	4	67
Osztatlan képzésre LHH20-ból felvett – %-ban	37	10	14	1	13	75			75
Nappali tagozatos osztatlan kép- zésre LHH20-ból felvett %-ban	41	7	11	1	12	73			73
Mesterképzésre LHH20-ból felvett %-ban	32	8	8	4	10	61	6	5	72
Nappali tagozatos mester-képzésre LHH20-ból felvett %-ban	38	8	6	2	9	62	2	1	65

Forrás: Adott évi felvételi adatbázisok alapján saját számítás

8. táblázat. Az LHH20 kistérségből felvettek megoszlása intézmények között 2016-ban

	D E	M E	P T E	SZ I E	SZ T E	Elözőek együtt	E K E	NY E	Mind együtt
Felsőfokú szakképzésre LHH20-ból felvett	29	8	7	4	9	57	11	6	74
Nappali tagozatos felsőfo- kú szakképzésre LHH20- ból felvett	30	8	8	5	12	63	11	5	79
Alapképzésre LHH20-ból felvett	27	5	5	4	10	51	4	4	60
Nappali tagozatos alapkép- zésre LHH20-ból felvett	30	6	6	2	11	55	3	3	61
Osztatlan képzésre LHH20-ból felvett	25	9	11	0	16	61	6	6	74
Nappali tagozatos osztatlan képzésre LHH20- ból felvett	25	5	14	0	18	62	6	8	78
Mesterképzésre LHH20- ból felvett	26	7	7	10	7	57	4	5	67
Nappali tagozatos mester- képzés-re LHH20-ból felvett	31	8	6	6	9	60	0	0	60

Forrás: Adott évi felvételi adatbázisok alapján saját számítás

Szembetűnő tehát, hogy 2016-ra a Debreceni Egyetem minden képzési szinten a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben élő fiatalok felsőoktatásban való részvétele legmagasabb befogadási arányú intézményévé vált.

Mindez azt jelenti, hogy a Debreceni Egyetemen az egy-egy évben felvett hallgatók mintegy 13%-a a leghátrányosabb helyzetű kistérségekből kerül ki, ezen belül a felsőoktatási szakképzésre nappali tagozaton bekerülő hallgatóknak 18%-a, a nappali tagozatos alap- és osztatlan képzésre bekerülteknek pedig 8%-a az LHH20 kistérségben él.

Képzési szerkezet

A felsőoktatási statisztika adatai szerint a négy tudományegyetem 2017-ben közel 17 ezer oklevelet adott ki, amelyből valamivel több, mint 9 ezer alapképzési oklevél volt, a többi pedig osztatlan vagy mesterképzésen szerzett diploma. (9. táblázat)

9. táblázat. A tudományegyetemek által 2017-ben kiadott oklevelek száma (valamennyi munkarend)

	DE	ELTE	PTE	SZTE
Alapképzés	2687	3119	1483	2037
Mester és osztatlan képzés	2046	2189	1448	1609

Forrás: Oktatási Hivatal felsőoktatási statisztika

Ha megvizsgáljuk a négy tudományegyetem képzési szerkezetét igen szembevető különbségeket találunk (10. és 11. táblázat). (Itt most az ELTE képzési szerkezete kevésbé összevethető a vidéki tudományegyetemekkel, mivel a fővárosban nem történt meg a szakegyetemek integrálása, így az ELTE lényegében „csonka” tudományegyetem, mivel hiányoznak az orvosegyetemi, a gazdaságtudományi és a művészeti karok).

10. táblázat. A 2017-ben kiadott alapképzési oklevelek képzési területek közötti megoszlása (valamennyi munkarend)

	DE	ELTE	PTE	SZTE
Bölcész, pedagógus, művészeti	23,1%	61,8%	32,8%	41,1%
Társadalom, jog és gazdaságtudományi	21,2%	14,2%	18,3%	18,4%
Agrár, műszaki, informatikai	29,8%	5,6%	16,1%	14,2%
Természettudományi	12,8%	18,2%	11,5%	19,4%
Egészségügyi	13,1%	0,1%	21,3%	6,8%
	100%	100%	100%	100%

Forrás: Oktatási Hivatal felsőoktatási statisztika

A vidéki tudományegyetemeknek az alapképzésben végzettek képzési szerkezetét illetően (10. táblázat) a Debreceni Egyetem esetében a legmagasabb a STEM⁹ szakok aránya, (a műszaki, informatikai, természettudományi és agrárszakokon kiadott oklevelek aránya itt 43%, míg a következő egyetemen, a SZTE-n 33, a PTE-n pedig 27%). Ugyanakkor a bölcsész, pedagógus és művész alapképzési diplomák aránya – a vidéki tudományegyetemek közül – a Szegedi Tudományegyetemen a legnagyobb. A társadalom-, jog- és gazdaságtudományi alapképzési diplomák arányában is a DE jár az élen

Az osztatlan és mesterképzésben kiadott diplomák esetében már messze nem ekkora a Debreceni Egyetem előnye. (11. táblázat). A Debreceni Egyetem 24%-os STEM aránya éppen csak megelőzi a SZTE 20%-os arányát, és itt már az ELTE 18%-os aránya is számottevő (ha a kiadott oklevelek számát vesszük alapul). Ugyanakkor a társadalom-, jog- és gazdaságtudomány területén kiadott mesterszintű és osztatlan diplomák tekintetében a DE csak a harmadik a sorban.

11. táblázat. A 2017-ben kiadott mesterszintű és osztatlan képzési oklevelek képzési területek közötti megoszlása (valamennyi munkarend)

	DE	ELTE	PTE	SZTE
Bölcsész, pedagógus, művészeti	18,0%	52,9%	24,4%	33,3%
Társadalom, jog és gazdaságtudományi	24,9%	27,6%	34,9%	24,5%
Agrár, műszaki, informatikai	11,7%	4,5%	10,3%	5,3%
Természettudományi	11,9%	13,7%	4,1%	14,7%
Egészségügyi	33,5%	1,3%	26,2%	22,2%

Forrás: Oktatási Hivatal felsőoktatási statisztika

A végzettek munkaerő-piaci helyzete

Azt, hogy a képzési szerkezet mennyire illeszkedik a regionális igényekhez, a diplomás pályakövetési rendszer¹⁰ alapján lehet valamennyire megítélni. A 2015. évi diplomás pályakövetési adatbázis mind a négy tudományegyetem esetében több mint ezer végzett diplomás visszaérkezett válaszait tartalmazza¹¹.

Az adatokból viszonylag kevés dolgot lehet leszűrni (már csak azért is, mert a DPR megbízhatóságáról erősen megoszlanak a vélemények – főleg az igen alacsony számban visszaérkezett válaszok miatt).

⁹ Az irodalomban gyakran hívják STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) vagy magyarul MTMI (matematikai, természettudományos, műszaki, informatikai) szakoknak, amelyek a mai hazai – és a nemzetközi – oktatáspolitikai prioritásrendszerében kiemelt szerepet játszanak.

¹⁰ A DPR módszertanát lásd: <https://www.felvi.hu/felsooktatasiimuhely/dpr>

¹¹ A rendelkezésünkre álló adatbázis 1120 DE-n végzett, 1671 PTE-n végzett, 1754 SZTE-n végzett és 1983 ELTE-n végzett diplomás válaszait tartalmazta

12. táblázat. A tudományegyetemek végzettjeinek néhány jellemzője a DPR 2015. évi adatai alapján

	DE	PTE	SZTE	ELTE
Jelenleg dolgozik	91%	87%	87%	83%
Sosem dolgozott	5%	4%	3%	6%
Most nem dolgozik, de már volt munkahelye	4%	9%	10%	11%
Volt-e munkanélküli a végzettsége megszerzése óta	35%	29%	30%	29%
• akinek volt annak átlagosan hány-szor volt munkanélküliségi időszaka	1,37	1,37	1,46	1,29
• akinek volt annak átlagosan hány hónapig tartott	6,83	7,33	8,06	7,49
Volt-e regisztrált munkanélküli	15%	17%	19%	26%
Milyen mértékben használja jelenlegi munkájában a tanulmányai során elsajátított tudást, megszerzett készségeket				
• egyáltalán nem	10%	9%	13%	5%
• teljes mértékben	33%	22%	30%	15%
• átlagosan	3,51	3,36	3,40	3,55
Fővárosban dolgozik	18%	23%	29%	80%
Az intézmény rekrutációs körzetében dolgozik	30%	18%	42%	80%
Abszolutórium után összesen hány hónapig kereste első munkáját?	4,0	3,6	3,9	3,6
A végzettségnek a megszerzése óta összesen hány főállású munkahelye, munkaviszonya volt Önnek, a jelenlegivel együtt?				
1	12%	10%	10%	15%
2	54%	56%	51%	49%
3	23%	22%	23%	23%
4	7%	9%	10%	9%
5	3%	2%	3%	3%
átlag	2,40	2,41	2,52	2,43
Már dolgozott külföldön	4%	5%	6%	6%
Jelenleg is külföldön dolgozik	5%	6%	5%	8%

Mindenesetre az adatok tanúsága szerint (12. táblázat) a Debreceni Egyetem végzettjeinek munkaerő-piaci részvétele a legmagasabb arányú. Ugyanakkor ők tudnak a leghosszabb idő után elhelyezkedni (bár az erre a kérdésre adott válasz megbízhatóságát erősen kérdésessé teszi, hogy a megkérdezettek kevesebb, mint fele válaszolt), és a munkanélküliség is a DE végzettjeit sújtja legna-

gyobb arányban, bár a négy egyetem végzettjei között átlagosan a legrövidebb ideig, és regisztrált munkanélküli is közöttük volt legalacsonyabb arányban.

Viszont az is szembeűnő, hogy a DE-n végzettek között vannak legnagyobb arányban, akik szubjektív kongruenciája maximális, (azaz akik azt választák, hogy teljes mértékben használják jelenlegi munkájukban a tanulmányaik során elsajátított tudást, megszerzett készségeket), bár az egyetem végzettjeinek átlagos szubjektív kongruencia-elégedettségének átlagpontszáma csak a második, az ELTE-n végzettek után.

A PTE mellett a DE végzettjei dolgoznak legkisebb arányban az intézmény szűkebb régiójában, (de itt is problémás a megbízhatóság, mivel erre a kérdésre mind az ELTE, mind a DE válaszadó végzettjeinek alig több mint fele választott). A külföldi munkavállalás nagyjából azonos arányú a vidéki tudományegyetemeken, az ELTE-n végzetteknel pedig valamivel magasabb, de náluk sem éri el a válaszadók között a 10%-ot.

Befejezésül

Az elemzés csak igen korlátozottan tudott arra kérdésre válaszolni, hogy milyen is a kapcsolat a tudományegyetemek és az azokat befogadó régió között. Ugyanakkor az intézmények által felvett hallgatók rekrutációja, az intézmények képzés-szerkezeti törekvései és végzettjeik néhány munkaerő-piaci jellemzője talán felületes bepillantást mégis engedett a kérdésbe.

Az elemzett jellemzők alapján a Debreceni Egyetem regionalitása kedvező képet mutat a többi tudományegyetemmel összevetve. Ebből a regionális szerepből adódik részben a hátrányos helyzetű térségekből származó hallgatók magas aránya, amely az egyetemre fontos feladatokat ró számos területen, – a szociális támogatáson túl többek között a lemorzsolódás megelőzésére tett intézkedések vonatkozásában is.

Hivatkozások

Garami Erika (2013): *Kistérségi jellemzők együttes hatása az oktatás eredményességére és a továbbtanulási döntésekre*. PhD értekezés

https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/179801/Garami_Erika_Ertekezés-t.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Polónyi István (2018): *A hazai felsőoktatás felvételi tendenciái és hallgatólétszámának néhány jellemzője* In: Kováts G. – Temesi J. : *A magyar felsőoktatás egy évtizede 2008–2017*. BCE NFKK 2018.

Tájékoztató a kiemelten támogatott kistérségekről. KSH Budapest, 2008

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kistersegimutato.pdf>